

TÁPLÁLKOZÁSI AKADÉMIA

Hírlevél

I. évfolyam 12. szám, 2008. december

Tisztelt Olvasó!

A **Táplálkozási Akadémia** című hírlevél célja az, hogy az újságírók számára hiteles információkat nyújtson az egészséges táplálkozásról, életmódról, valamint a legújabb tudományos kutatási eredményekről.

A hírlevélben olvasható anyagok szabadon használhatók. Kérjük, hogy forrásként jelölje meg hírlevelünket!

Az elmúlt évek során örömmel tapasztaltuk, hogy Önök közül egyre többen használták hírlevelünk egyes részleteit, sőt akár egy-egy írásunkat teljes terjedelmében is. Köszönjük, hogy segítették munkánkat, és cikkeikben megjelölték forrásként az MDOSZ-t.

Közeledik az év vége, mely a szilveszteri ünnepléssel zárul, s ilyenkor a szeszes italokból rendszerint több fogy, mint más napokon. A lakosságnak szóló táplálkozási ajánlások között az alkoholfogyasztásra vonatkozóan is található útmutatás. De vajon tudjuk-e alkalmazni ezeket az ismereteket a gyakorlatban? Decemberi hírlevelünkben az alkoholról, annak szervezetünkre kifejtett hatásairól olvashatnak.

Kérdéseivel, valamint további szakanyagok elérhetősége érdekében forduljon bizalommal a szerkesztőbizottsághoz, illetve a Magyar Dietetikusok Országos Szövetségének szakembereihez!

Jó munkát kíván:

a szerkesztőbizottság

TÁPLÁLKOZÁSI AKADÉMIA

Hírlevél

I. évfolyam 12. szám, 2008. december

„A bódító nedű”, avagy az alkohol

Hamarosan búcsúztatjuk az évet, és ezzel hagyományosan együtt jár Szilveszterkor az éjféle koccintás. Bár az alkoholról sokat lehet olvasni, a köztudatban gyakran összemosódnak a mennyiségre és minőségre vonatkozó, a szervezetre gyakorolt jótékony és a romboló hatásokról szóló információk. Sokan nem tudják, hogy 1-2 pohár (nők esetében 1 dl, férfiaknál 2 dl) pezsgő elfogyasztásával már szinte kimerítették az egészségi szempontból ártalmatlannak tartható alkohol napi mennyiségét. Az alábbi összefoglaló segítheti Önt abban, hogy a szilveszteri jókedv közepette is „tisztá fejfel” kezdje el az újesztendőt.

C₂H₅OH

Az alkohol, vagy más néven etil-alkohol a cukortartalmú növényi (pl. sör, bor, pálinka) és állati nedveknek (pl. kumisz, méhsör) élesztőgombák okozta erjedésekor keletkezik. Színtelen, víztiszta, égető ízű folyadék, melynek nagy az energiasűrűsége. Az alkohol **1 grammja 7,1 kcal** energiát ad a szervezetnek. (Összehasonlításképpen a fő tápanyagok jellemzői: 1 g fehérjéből és 1 g szénhidrátból 4,1 kcal, 1 g zsiradékból 9,3 kcal energia szabadul fel a szervezetben.)

Az éhgyomorral fogyasztott alkohol csökkenti a vércukorszintet, és emeli a vérnyomást. Hatására

a bőr kipirul, melegebbé válik, és a megnövekedett hőképződés és hőleadás emeli az alpanyagcserét. Erőteljes vízhajtó hatása befolyásolja a szervezet ásványi anyag háztartását. Az alkohol lebontása alapvetően a májban történik, mely összefüggésben van a zsírsavak égetésével. Minél nagyobb az alkoholfogyasztás mértéke, annál inkább nő a szabad zsírsavképződés, és ezáltal a vér triglicerid-szintje (vérzsír-szintje).

A józanság fokozatai

A legjobb hangulatú ünneplés, mulatás mellett is érdemes emlékezni a következő felsorolásra, amely a különböző töménységű és mennyiségű alkoholos italok, valamint azok szervezetre gyakorolt hatásainak összefoglalója.

A kevés, híg alkoholos ital (1 dl bor vagy 2 dl sör) fogyasztása többnyire fokozza a gyomornedv elválasztást, az étvágyat, káros elváltozást azonban nem okoz az idegrendszerben.

Kis mennyiségű alkoholos ital (1-2,5 dl bor vagy 2-5 dl sör) bevitele mellett már csökken az érzékszervek működése, károsul az izommunka koordináltsága, csökkennek az agyi gátlások és a koncentrációképesség.

Közepes mennyiségű alkoholos ital (4,5-8 dl bor vagy 9-17 dl sör) ivását követően gyengül az izomerő, a mozgások szabálytalanná válnak, jellemző az önkritika elvesztése, a vidámság, bőbeszédűség.

TÁPLÁLKOZÁSI AKADÉMIA

Hírlevél

I. évfolyam 12. szám, 2008. december

Nagy mennyiségű alkoholos ital (2 l bor vagy 4 l sör vagy 3 dl pálinka) elfogyasztása után bizonytalan járás, hányás, mély alvás, akaratgyengeség, erőszakos magatartás jelentkezhetnek.

Igen nagy mennyiségű alkoholos ital (3 l bor vagy 5 l sör vagy 0,5 l pálinka) ivása viszont már heveny mérgezést okoz, mély kábulatot és eszméletvesztést von maga után, életveszélyt jelent.

Az alkohol, mint sportital?

A maratoni futókat – abban a hitben, hogy ezzel sportteljesítményüket javítják – az 1900-as évek elején még brandyvel itatták. Elvileg az alkohol a teljesítményfokozók közé tartozhatna, hiszen nagy az energiatartalma és képes gyorsan felszívódni, de valójában mégis csökkenti a sportteljesítményt. Ennek oka egyfelől, hogy a nagyobb mennyiségű alkoholbevitel kedvezőtlenül hat a reakcióidőre, a kéz-szem koordinációra, az egyensúlyozásra. Másfelől az alkohol csökkenti az izomerőt, gyorsaságot, az izmok és a szív-érrendszer állóképességét. Az alkoholfogyasztás vízajtó hatású, jelentős vizeletmennyiséget eredményez, folyadék- elvonást vált ki a szervezetben, így a sportoló hamarabb megszomjazik. (Egyes sportolók sörivással próbálják pótolni a szervezet folyadék- és szénhidrátvesztését, mellyel azonban nem érik el a kívánt hatást. A sör szénhidrát-tartalma ugyanis nem jelentős, energiatartalma nagyrészt az alkoholból származik, melyet az izmok szinte

egyáltalán nem tudnak hasznosítani.) Mindemellett a sportolás utáni regeneráció-idő is megnyúlik az alkoholfogyasztás következtében. Még manapság is akadnak sportolók, akik úgy vélik, hogy az alkohol magabiztossá tesz, és fontos szerepe van a verseny előtti drukklöküzdésében. Tény, hogy az alkohol bizonyos mennyiségének elfogyasztása – idegrendszerre kifejtett hatása miatt – egyes sportágakban (pl. lövészet, íjászat, öttusa, stb.) doppinglistán szerepel. Más sportágaknál azonban – mint ahogyan a fentiekből is kiderül – az alkohol egyértelműen kedvezőtlenül befolyásolja a sportteljesítményt.

Jó szívű franciák

A különböző sajtokat, libamájat, kacsasültet, stb. felvonultató hagyományos francia konyha bővelkedik koleszterinben és telített zsiradékokban, amely – a franciáknál elterjedt dohányzás és mozgásszegény életmód mellett – a szív-érrendszeri betegségek szempontjából fokozott kockázatot jelent. A szív-érrendszerrel összefüggő halálozások száma azonban – más, hasonló kockázatú országokhoz viszonyítva – a franciáknál jóval kevesebb. Ez az ún. **francia-paradoxon**, melynek magyarázatát sokan a franciákra jellemző rendszeres, mértékletes vörösborfogyasztásban látják. A kis mennyiségű alkoholnak önmagában is van egyfajta szívvédő hatása, mivel emeli a vér jótékony HDL-koleszterinszintjét, és csökkenti a vérrögök kialakulásának esélyét. A borban – kiváltképp a

TÁPLÁLKOZÁSI AKADÉMIA

Hírlevél

I. évfolyam 12. szám, 2008. december

vörösborban – azonban mindemellett sok olyan polifenol típusú antioxidáns (flavonoidok és rezveratrol) is található, amely a szív-érrendszerre további védő hatást fejt ki, s amelynek nagyon jó a szervezetben való hasznosulása. A vörösbor gátolhatja a káros LDL-koleszterin oxidációját, az érfalon való lerakódását, valamint a vérlemezkék összecsapódását. Az eddigi tudományos vizsgálatok alapján elmondható, hogy a jó minőségű vörösborok mérsékelt fogyasztásával a 45 év feletti férfiak és az 55 év feletti nők esetében csökkenhet a koszorúér-betegség kialakulásának kockázata. Mindezek alapján azonban az egész lakosságra vonatkozó, a vörösbor rendszeres fogyasztását szorgalmazó ajánlás nem indokolt, mivel a mérsékelt fogyasztást nem lehet garantálni, valamint meggyőző, teljes körű tudományos felmérésekre is szükség van még.

Hazai helyzetkép

A különböző évi élelmiszermérlegek adatai alapján elmondható, hogy hazánkban az egy főre jutó szeszesital vásárlás évi mennyisége 100 %-os alkoholban kifejezve viszonylag stabil, 10-11 l /fő/év, ami napi szinten kb. 31 g-nak felel meg. Ez a mennyiség meghaladja a nemzetközi ajánlásokban megfogalmazott mérsékelt alkoholfogyasztás (20 g/nap) határértékét. Az adatok azonban csak átlagértékek, vagyis a lakosság egy része ennél nagyobb mennyiségű alkoholt is fogyaszt. (Mindemellett az

átlagértékek számolásánál csak a kereskedelemben eladott italok mennyiségével kalkuláltak, így ehhez még hozzáadódik az otthon készített és fogyasztott italok alkoholtartalma is.)

Megfontolandó tanácsok és kockázatok

1. Aki alkoholos italt iszik, csak mértékkel tegye, aki nem, az ne építse ki ezt a szokást!
2. Alkoholt tartalmazó italokat kizárólag kis mennyiségben, étkezéshez fogyasszunk, így lassabb az alkohol felszívódása. A tisztázatlan eredetű, ellenőrizetlen minőségű, mennyiségi alkoholfogyasztás helyett kívánatosabb a minőségi borok mérsékelt mennyiségben való, kulturált fogyasztása.
3. A mértékletesség **férfiak** számára naponta legfeljebb **20 ml** tiszta alkoholnak megfelelő mennyiséget jelent (4 dl sört vagy 2 dl l bort vagy 4 cl égetett szeszesitalt.)
4. **Nők** esetében a mértékletesség naponta maximum **10 ml** tiszta alkoholnak megfelelő mennyiség (a fenti példák fele engedhető meg: 2 dl sör vagy 1 dl bor vagy 2 cl égetett szeszesital). Fontos azonban megemlíteni, hogy nők egy részénél már a mérsékelt alkoholfogyasztás mellett is megnőhet a mellrák kockázata. Valószínűsíthető, hogy a heti 1-3 alkalommal történő

TÁPLÁLKOZÁSI AKADÉMIA

Hírlevél

I. évfolyam 12. szám, 2008. december

mérsékelt alkoholfogyasztás nem jár
ilyen veszéllyel. A gyermekekre vágyó,
várandós és szoptató nőknek viszont
legjobb, ha kerülnek az alkoholos italt,
hogy ne tegyék ki gyermeküket
különböző kockázatoknak!

5. A mérsékelnél nagyobb mértékű alkoholvás **mindkét nemben** növeli a közlekedési-, és munkahelyi balesetek előfordulási gyakoriságát. A krónikus alkoholfogyasztóknál a hozzászokás veszélye miatt szervi- (máj, hasnyálmirigy, szívizom) és idegrendszeri károsodások, pszichés zavarok kialakulásával is számolni kell. A hosszú időn át tartó nagy mennyiségű alkohol fogyasztása fokozza az agyvérzés, az idült májbetegség, az erőszakos cselekedetek, öngyilkosság, valamint néhány daganatos megbetegedés (szájüreg-, garat-, nyelőcső-, vastagbélrák) kialakulásának veszélyét.

6. **Fiatalok** számára még a mérsékelt alkoholfogyasztás sem ajánlott, mivel az esetleges kockázatcsökkentő hatásnál jóval erőteljesebb a rendszeres iváshoz való hozzászokás veszélye. **Gyermekek számára az alkoholfogyasztás tilos!**

7. **Teljes alkoholtilalom** javasolt még azoknak, akiknek a családjában már előfordult alkoholprobléma, vagy bizonyos gyógyszerekkel való kezelés

alatt állnak, valamint a nagy koncentrációt igénylő tevékenységet folytatók (pl. autóvezetők) részére.

Az elmondottakból kitűnik tehát, hogy az alkoholfogyasztás nem tekinthető ugyan az egészséges táplálkozás nélkülözhetetlen, egészségvédő elemének, de – megfelelő feltételek mellett, kellő önmérséklettel – része lehet annak.

A Magyar Dietetikusok Országos Szövetsége ezúton kíván a Táplálkozási Akadémia Hírlevél minden kedves olvasójának békés, boldog új esztendőt!

TÁPLÁLKOZÁSI AKADÉMIA

Hírlevél

I. évfolyam 12. szám, 2008. december

Felhasznált források:

Dr. Boros Szilvia: Sporttáplálkozás. KREA-FITT Kft, Budapest, 2008.

Dr. Rodler Imre: Tápanyagtáblázat. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2005.

Dr. Zajkás Gábor: Magyarország Nemzeti Táplálkozáspolitikája, 2004.

Prof. Dr. Biró György: Tápanyag-beviteli referencia-értékek. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2004.

A táplálkozás egészségkönyve (Szerk.: Dr. Hajós Gyöngyi – Dr. Zajkás Gábor) Kossuth Kiadó, Budapest, 2000.

IMPRESSZUM:

TÁPLÁLKOZÁSI AKADÉMIA
hírlevél

kiadja:

Magyar Dietetikusok Országos Szövetsége

szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Biró György
Antal Emese (MDOSZ elnök)
Szász-Győző Zsuzsanna (dietetikus - MDOSZ)

lektorálta:

Prof. Dr. Biró György
Antal Emese (MDOSZ elnök)
Magyar Dietetikusok Országos Szövetsége
1092 Budapest, Ferenc krt. 2-4. 3/24.
Tel.: 06 1 269-2910
Fax: 06 1 210-9075
e-mail: mdosz@mdosz.hu
www.diet.hu